

't Lemels Arfgoed

OPGERICHT 17 APRIL 1997

Jaargang 8, Nummer 2/16

December 2005

' t Arfnieuws

Jampotjes

Er is weer een flink aantal potjes jam verkocht gedurende de “Oud Hollandse Markt”. Dank zij de inzet van velen is de kas weer gespekt.

Het is nu weer tijd om een nieuwe voorraad potjes aan te leggen. Heeft u lege potjes, brengt u ze dan even bij ons langs of bel even (331250). Bij voorbaat dank.

Werk- en Expositieruimte

Hoewel het bouwtempo door verschillende omstandigheden niet zo erg hoog ligt, zijn er toch weer vorderingen gemaakt. De betonvloer is gestort en de deuren en ramen zitten er in. We houden ons nog aanbevolen bij experts van verschillende verbouwonderdelen. Denkt u een steentje te kunnen bijdragen, neem dan graag even contact met ons op. (Tel 331250)

Oogstdag 2006

Hoewel wij het gevoel hebben dat de tweejaarlijkse oogstdag net achter de rug is, kondigen wij u graag de volgende aan:

Voorlopig is die vastgesteld op 27 juli 2006.

Wij hopen op dezelfde mooie weersomstandigheden als de vorige keer.

Heeft u voorstellen tot uitbreiding van de festiviteiten of andere leuke ideeën, laat het ons weten. We willen de oogstdag graag maken tot een feestelijke gebeurtenis voor heel Lemele.

Herdenkingsuitgave

Op de uitgave van ons boek “ Lemele, Archem en Dalmscholte in oorlogstijd 1940 – 1945 “ hebben wij een groot aantal positieve reacties mogen ontvangen. Graag willen we ook hier allen die, in welke vorm dan ook, aan het tot stand komen van deze uitgave hebben meegewerkt van harte danken.

De oplage van 500 exemplaren bleek niet voldoende te zijn. Er zijn er nog 100 bijgedrukt, waarvan nog 10 in voorraad.

We zijn van mening dat we door deze uitgave een belangrijk stukje geschiedenis van onze gemeenschap hebben kunnen vastleggen.

Martien Wilts

Aktiviteiten van de Stichting 't Lemels Arfgoed

- Via Dieks Horsman zijn wij door Klaas Bakker, hij noemt zich pelgrim in ruste, gevraagd om mee te werken aan het opnieuw uitzetten van het monniken-wandelpad van Zwolle naar Oldenzaal.

Ons gedeelte beslaat Laarbrug—Hellendoorn en de afstand is ongeveer 23 km. Er moet een beschrijving worden gemaakt en gecontroleerd. In Lemele zijn vast wel enthousiaste wandelaars te vinden die hieraan mee willen werken.

Opgeven bij Dick Vos tel.: 331729

- Via Anita Wichers, schaapherderin op de Lemelerberg, hebben we een aantal foto's geleverd van op de berg grazende schaapskuddes. De foto's, die mogelijk opgenomen worden in een boek over schaapskuddes en schaapskooien, zijn afkomstig van B.H. Grefelman en A.Pouw.

E-mail adres en website

Omdat Freeler is overgenomen door HetNet hebben we ons e-mail adres ook veranderd. Het is nu: **lemelsarfgoed@hetnet.nl**

Onze website, die helaas ook een beetje achter liep wordt opnieuw opgezet. In het volgende boekje meer hierover.

Donateursavond

Op woensdag 23 november 2005 hielden wij onze jaarlijkse donateursavond. De heer Goutbeek uit Dalfsen nam ons op die avond mee naar de flora en fauna en de mens rond het Vechtdal. Aan de hand van prachtige dia's liet hij ons zien welk een diversiteit aan planten en dieren te bewonderen zijn rond de Vecht en Regge. Er waren ongeveer zestig belangstellenden. Ook waren verschillende geschenken voorwerpen te bezichtigen, waarvan er enkele meegenomen zijn om te worden gerestaureerd. Daarvoor onze hartelijke dank.

Dick Vos

Geheime missie van 't Lemels Arfgoed

Op zaterdag 26 november 2005

Het was zorgvuldig geheim gehouden. Slechts half Lemele wist ervan.

Zaterdag 26 november wordt de “Dikke Steen” uitgegraven.

Om half negen, het was nauwelijks licht en het sneeuwde, verzamelden zo'n vijftien moedige mannen zich bij “de Schakel”. Met schoppen en kruiwagens gewapend trokken zij naar het historische grenspunt tussen de vroegere marken Lemele en Archem. Begeleid door de heer Dijkstra van “het Landschap Overijssel” stortten zij zich op de

in de loop der jaren ontstane dikke laag bladeren, stenen, wortels en zand. Het weer zat zoals gezegd niet erg mee, maar door stug doorwerken bleef de temperatuur redelijk op peil. Er was hete koffie met een puddingbroodje en na afloop lieten we ons de Berenburg en de snert goed smaken.

Radio/TV Oost waren wel uitgenodigd om van dit feit verslag te doen, maar konden helaas niet komen omdat ze druk waren met sneeuw ruimen. De Stentor was wel aanwezig en inmiddels hebt u daarvan kunnen lezen.

Op de bijgaande foto's een impressie:

1. de situatie vele jaren geleden, toen de berg nog kaal was. 2. zo troffen wij de steen op zaterdag 26 november 2005. 3. er werd hard gewerkt. 4. het resultaat; hij ligt er weer netjes bij.

In een volgend nummer meer over de “Dikke Steen”.

Dick Vos

75 jaar Dekker transport

Op 21 jarige leeftijd begon Hermanes Hein (Mans) Dekker met een slepersbedrijf in Lemelerveld.

De werkzaamheden, die toen nog met de paarden werden uitgevoerd bestonden uit melk rijden, hout slepen, ploegen en scheepsjagen.

In 1936 trouwde Mans met Hendrika Diedrieka (Riek) Klein Kromhof.

Uit dit huwelijk werden 5 kinderen geboren: Antina, Jacoba, Hendrik, Herman en Geke. Ze gingen wonen aan wat nu de Ommerweg heet.

In de mobilisatie werd Mans opgeroepen voor de militaire dienst. Hij werd gelegerd in de Houtrust hallen in Den Haag en was dagelijks bezig met de training van paarden op het Noordzeestrand.

Na de oorlog werd de eerste vrachtauto gekocht: een A-ford en als eerste klant werd er gereden voor “de Nijl” uit Lemelerveld, waar tot

*Dekker Transport in vroeger dagen
Mans Dekker en medewerker Wijl*

op de dag van vandaag nog volop voor gereden wordt. Soms met hele grote en brede transporten. Dit gebeurt ook vaak voor “de Groot Houtbouw” uit Vroomshoop.

In 1946 werd er van de familie Rovers aan de Statumweg een huis gekocht. Als de twee zonen Henk en Herman mee komen werken en zich meer bezighouden met de transporten, Mans is veel meer een handelman, wordt het wagenpark uitgebreid tot drie vrachtauto's.

Mans koopt veel in de domeinen. Legervoertuigen in alle soorten en maten komen naar Lemele toe. In 1953 wordt het pand nr. E208 gekocht (waar nu aannemersbedrijf Linthorst is gevestigd).

Mans is erg geïnteresseerd in Amerikaanse materialen. Overigens is hij er nooit aan toegekomen om in Amerika eens rond te toeren. Dit deed hij wel in ons land. Met prachtige Amerikaanse wagens.

Over Mans zijn prachtige anekdotes te vertellen. Het volgende herin-

*Vlnr: Mans Dekker, Gait Krisman, Dinie Kleinlugtenbeld
(van Berend 't Jaantie en Tonnie Ruiterkamp-Dekker*

nerde Henk zich nog: In zijn kinderjaren ging hij met zijn vader naar het Westen en werd er in Hoevelaken bij een visboer gestopt. Er werden enkele haringen besteld en wat gepraat. Mans vroeg wat de kosten waren en de visboer zei: “Vijf en twintig gulden”. Daarop antwoordde Mans: “Dat is goed, maar dan spreken we af als ik hier weer langs kom en ik neem een paar haringen, dan hoeft ik dit jaar niet weer te betalen. De visboer ging hiermee akkoord. Hij dacht: “Die mensen komen van ver”. Maar Mans ging regelmatig richting Hoevelaken. Soms wel 2 x per week en had zo een jaar lang vis voor vijf en twintig gulden. Mans sneed zelf profiel aan de banden van de vrachtwagens. Bij de winterdag deed hij dit bij de kachel in de keuken. Dan waren de banden namelijk zachter.

In 1968 trouwde Henk met Jenny Kerkdijk en ging op het bedrijf wo-

nen. Hun kinderen Mannes en Henk-Jan werden hier geboren. In 1972 kocht Mans een woning aan de Jonkherenlaan in Nijverdal en ging hier samen met zijn vrouw Riek en dochter Geke naar toe. Mans is in februari 1997 overleden en Riek woont nu in Hellendoorn in een inleunwoning in de Blenke.

In 1974 trouwde Herman met Martha Kerkdijk, een zus van Jenny. Ook zij woonden op het bedrijf. Hun twee kinderen Inge en Harry zijn hier geboren. In 1981 namen Henk, Herman en hun eega's het bedrijf van Mans over. Op een winteravond in december komt Mans bij zijn zonen op bezoek en hij vertelt dat er in Rijssen een prachtig bedrijf met twee woningen te koop staat. Hier zat "Hesselman transport" in. Mans was er die dag geweest om een gedeelte van de inboedel te kopen. Hij adviseerde zijn jongens om het te kopen. Er staan namelijk twee precies dezelfde woningen op met een grote garage/werkplaats en een ruim parkeerterrein en dit alles is nog maar zeven jaar oud. "Als ik jong was kocht ik het deze week nog", zei hij. Ook merkte Mans nog op: "Je zit zo op de snelweg richting Duitsland". De broers en hun eega's zeiden: "Maar we hebben dit pas gekocht". Mans zei: "Als ik jong was kocht ik het nog deze week". Nadat ze er waren wezen kijken, werd het niet dezelfde week gekocht maar een week later.

En zo vestigde het bedrijf Dekker zich in 1983 in Rijssen. Henk en Jenny verhuisden het eerst. Het pand in Lemele was nog niet verkocht er lag nog een aanzienlijke handel van Mans.

Zo kwam op een gegeven moment een ambtenaar van de gemeente Ommen omdat de spullen na een half jaar nog niet waren opgeruimd. Martha antwoordde, dat wat haar schoonvader in 30 jaar had opgeslagen, zij niet in een half jaar tijd konden opruimen.

In 1983 verhuizen ook Herman en Martha met hun kinderen naar Rijssen.

Op 8 mei 1995 komt de ontstellende mededeling dat Martha op 48-jarige leeftijd is overleden.

Ook bij transportbedrijf Dekker geldt, wie verre reizen maakt heeft veel te vertellen.

Zo rijdt de firma met drie auto's heel Europa door van Istanbul tot de Noordkaap om gestrande auto's te halen en te brengen.

Één van de chauffeurs staat in Istanbul en maakt een praatje met een Hollandse collega, die de verhuizing van Pierre van Hooijdonk verzorgt. Zijn GSM gaat: Mevrouw van Hooijdonk wil graag winkelen met de vrouw van Frank de Boer. Zij vraagt of ze haar willen begelei-

den. Dat doen de heren graag.

Ook houdt de firma zich volop bezig met uitzonderlijk vervoer. Hier-voor is een speciale begeleidingswagen aangeschaft en heeft Henk-Jan hiervoor de nodige diploma's op zak.

Inmiddels is Henk het wat rustiger aan gaan doen en heeft als hobby: het voorrijden van de trajecten van het uitzonderlijk transportvervoer. Ook Herman wil in januari stoppen met werken en het is de bedoeling dat per 1 januari 2006 Henk-Jan en Harry op de planning het bedrijf overnemen.

Inmiddels zijn er dan zestien hypermoderne wagens op de weg en is Dekker transport van alle markten thuis en volledig met dit wagen-park voorbereid op de toekomst.

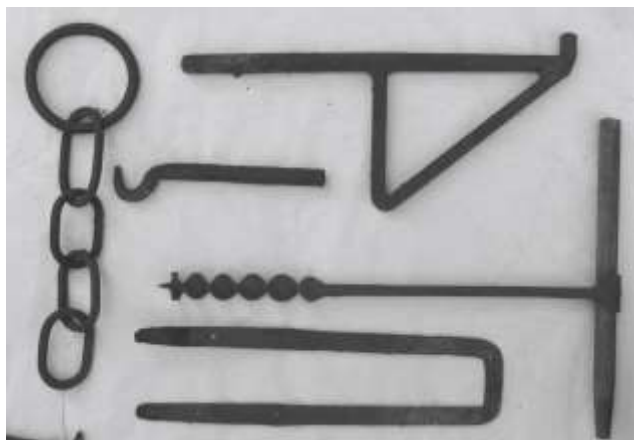
Werkgroep geschiedenis winkels en bedrijven

De hooi- of kapberg.

De familie van Oene uit Archem heeft ons een aantal smeedijzeren hooiberg-gereedschap geschonken en dit is voor ons een mooie aanleiding om iets over het gebruik en constructie van hooibergen uit onze omgeving te schrijven. Immers de geurige hooiberg op het boeren-erf is niet meer dan een nostalgische herinnering aan het worden.

De hooiberg was in onze omgeving een karakteristiek element in het

Geen rebus maar de geschonken hooiberg gereedschappen, stikke: stroppen, pen, ketting met ring en een stokboor, 32 mm.

landschap, dat steeds wisselde met de seizoenen: in het voorjaar leeg en het dak in de laagste stand, maar 's zomers steeds meer gevuld met het verse hooi en daarboven vaak weer het graan, totdat na de winter het dak opnieuw bijna de grond raakte. Het jaargetijde bepaalde de inhoud

en dus de vorm van de hooiberg. De bouw van een hooiberg bestond uit materialen die in de directe omgeving ter beschikking waren, zoals hout, twijgen, riet en stro.

De Roede

Het vinden van een rechte eik voor de bergroede was wel een hele toer, want het moest zo mogelijk een vrijstaande eik zijn, die al jaren tevoren ontdaan was van zijn onderste takken om op die manier een "harde" boom te krijgen. Deze boom kon dan als bergroede wel een jaar of 60 meegaan. De lengte van de roede moest ongeveer 8 tot 10 meter zijn. Als de boom werd gerooid, dan werden de takken er afgekapt en werd de stam gedisseld. Dat wil zeggen de stam werd vierkant bekapt en daarna werden de hoeken weer afgevlakt. Hierna wer-

Hooibergen in Lemele

varieerden van 4,20 tot 5,20 meter, waar van er dan vier, vijf of zes werden gebruikt, al naar gelang de boer een 4-, 5-, of 6-roedige berg wilde maken. Oorspronkelijk gebruikte men materialen die men zelf bezat en zo werden de lannen aan elkaar gezet met een oor die weer door middel van een pen-en-gat-verbinding werden vergrendeld. Van deze manier van bouwen is nog een hooiberg gevonden aan de voet van de Lemelerberg. De boeren gingen later steeds meer naar de smid voor het maken van smeedijzeren hoekverbindingen. De kap moest wel sterk zijn want als de hooiberg vol zat dan moest de kap de berg

den de gaten in de boom geboord met een diameter van 32 mm en op een onderlinge afstand van 30 cm. Er werd een diep gat gegraven en de roede werd erin gezet. Het gat werd met grof zand gevuld, want dit droogt eerder dan de zwarte grond, waardoor het hout minder snel wegrot.

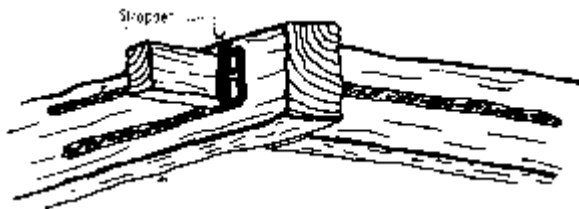
De kap

Het maken van de kap was een hele klus en kostte veel meer tijd en voorbereiding. Het werd gebouwd op een horizontaal raamwerk, bestaande uit balken, lannen genoemd die de omtrek en de vorm van de kap bepaalden.

De lengte van deze lannen

bij elkaar houden.

De kap werd hoek voor hoek ongeveer 30 cm naar boven gebracht, wat inhield dat er flink wat speling in de kap moest zitten, opdat elke hoek gemakkelijk naar boven gebracht kon worden en wel

Lanhoekconstructie

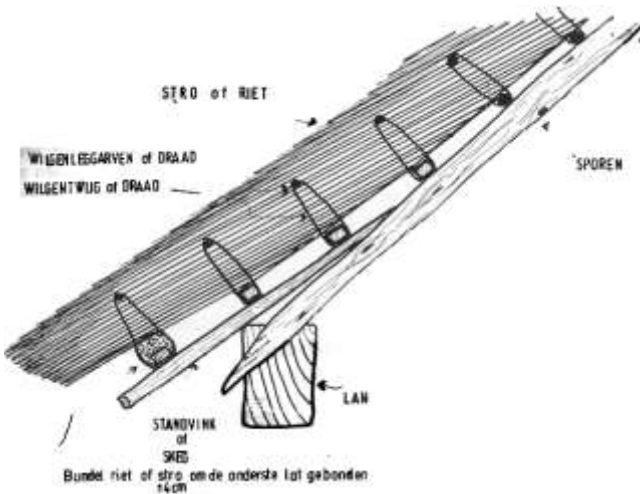
zonder dat de andere hoeken van hun plaats gingen. Dit is een manier die berust op een eeuwenlange ervaring. Er hoefde geen spijker te worden gebruikt. Om de gewenste speling te krijgen, maakte men ovale gaten in de lan, van boven schuin naar buiten. Hierop werden onder een hoek van ongeveer 60 graden de ovaal aangepunte sporen geplaatst. Voor deze sporen werden gewaterde dennen of sparren gebruikt. Gewaterde dennen die een jaar in het water hebben gelegen, hebben veel minder last van houtworm. Ze werden met het 12 cm dikke eind naar boven geplaatst, dus op de kop.

Om meer oversteek van het dak te krijgen werden de sporen verlengd met standvinken of scheggen. Over de sporen werden de horizontale verbindingen aangebracht met een onderlinge afstand van ongeveer 25 cm. Omdat de kap onderaan nog erg hoekig was, werden hiervoor rechte geschilde eikentwijgen gebruikt. Na vier windingen volgden wat dunner geschilde twijgen, die wat gemakkelijker te buigen waren, om zo een rondere kapvorm te krijgen. Later gebruikte men voor de onderste vier windingen panlatten en verder normale eiken twijgen. Het maken van de dakconstructie gebeurde meestal in mei, omdat de bast dan gemakkelijker van het hout ging, daarentegen was het maken van de roeden een echt winterwerk.

De dakbedekking

Voor de bedekking werd stro of riet gebruikt. In Lemele gebruikte men vaak stro omdat men op de zandgronden zelf het graan verbouwde en dat was veel goedkoper dan riet. Het strodak kon op twee manieren worden gelegd, namelijk aardek en als stoppeldek. Bij aardek werden de bossen roggestro met de aren naar beneden gelegd, zodat die op het dak lagen. Men had iets meer stro nodig, wanneer de boer een stoppeldak legde, dat wil zeggen met de onderste hardere gedeelten naar beneden, wat langer meeging. Het voordeel van een strodak is dat het veel lichter is dan een rietendak, waardoor de kap ook gemakkelijker omhoog gebracht kon worden. Het strodak werd met een boom en ketting omhoog geheven en een rieten kap met een bergwaag. Een strodak ging ongeveer 20 jaar mee en een rieten dak 40 jaar.

Met het leggen van het dak werd onderaan begonnen. Op de onderste sporen werd het stro/riet gelegd en met wilgentenen vastgemaakt, die op hun beurt later met dekdraad naar elkaar toe getrokken werden zodat het stro/riet klem kwam te zitten.

Het werken met de hooiberg

Het geogste hooi, het meest kostbare en kwetsbare bedrijfskapitaal van de boer, werd met zorg bewerkt en bewaard. Voordat het hooi in de berg gebracht werd, legde men eerst een laat rijshout op de grond om het optrekkende vocht te weren, “een loage rize”. Als men in de zomer begon was het

Dwarsdoorsnede onderstuk kap

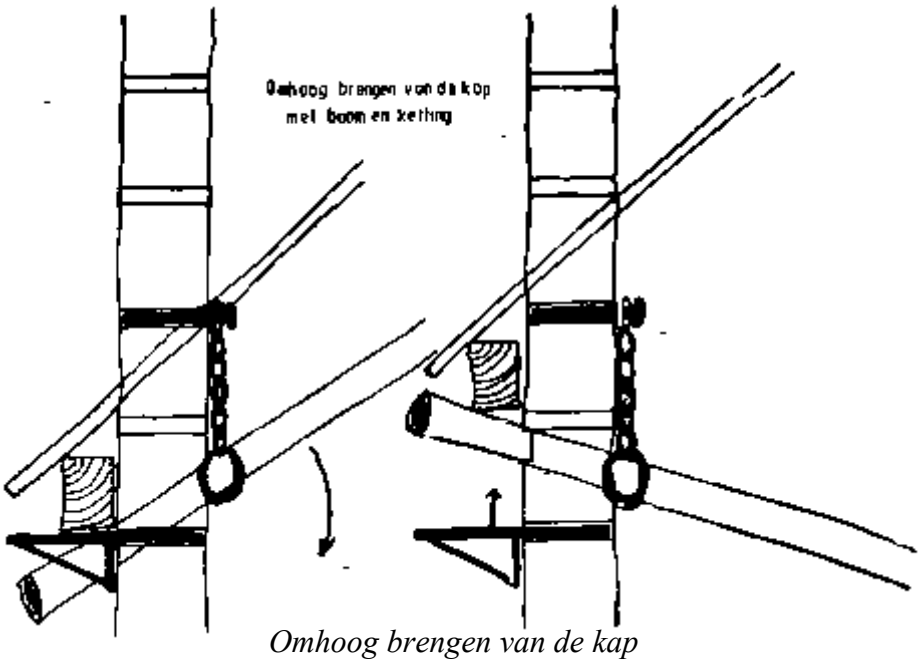
dak ongeveer twee meter hoog. Het hooi werd met een hooivork van de wagen in de berg gestoken, waar het door een ander op de plaats gelegd werd. Dat was een heel nauwkeurig werk, want na verloop van tijd mocht de berg niet uitzakken. Gebeurde dat wel, dan vormde dat het gesprek van het dorp, “men was dan geen goede boer...”.

Als het hooi hoog genoeg was moest het dak worden gehesen. Dat gebeurde hoek voor hoek. Dat was een zwaar en riskant karwei. Bij kleinere riet- en vooral strodaken werd een boom met een ketting en ring gebruikt. In de berg werd de ketting boven de lan aan de binnenkant van de roede met een pen vastgezet in een van de gaten. Er kwam een ronde paal (hefboom) door de ring van de ketting aan de onderste schakel, zodat men het uiteinde van de boom onder de lan kon zetten. Nu ging het lange deel naar beneden. Dit werd door mankracht gedaan. Het korte eind onder de lan ging dan omhoog. Dit is ongeveer 15 cm, en dan werd er een blok tussen de “stikke” en de kap gezet om daar even op te rusten. De ketting ging weer een gat hoger om de laatste 15 cm te overbruggen. De hoek van de hooiberg was nu totaal 30 cm omhoog gegaan en men kon nu de ijzeren pen - “stik” - een gat hoger plaatsen. Zo ging men van hoek naar hoek en bij elke ronde was de kap 30 cm omhoog gekomen.

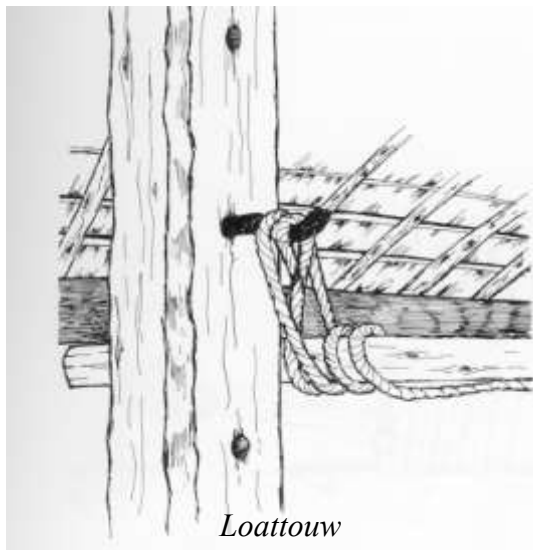
Als in de winter het hooi in de berg weer lager werd moest de kap ook weer zakken. Dit zakken gebeurde door middel van een “loattouw”. Dit was een speciaal daarvoor gemaakt stuk touw van

ongeveer vier meter. Het ene einde had een doorsnede van twee en een halve cm, aan de andere kant ongeveer één cm.

Aan het dikste eind bevond zich een grote lus. Deze werd aan een bout met haak boven de lan aan de binnenkant van de roede geplaatst. Daarna zette men een paal onder de lan langs de roe en sloeg het touw enkele slagen om de boom. Het andere einde van de boom bevond zich dan schuin naar boven en hierlangs werd de rest van het touw tot het eind strak gehouden. Door de boom naar beneden te trekken kon men de stikke er onderuit halen en een gat lager plaatsen. Daarna rolde men de boom voorzichtig langs de roede, zodat het einde met de lus afrolde en het andere einde oprolde en de kap begon te zakken.

Bron: Hooibergen in Oost-Nederland, A.Goudbeek en Dr. E Jans.
Gerrit Jan Hallink & Gerrit Grefelman

Loattouw

Wastattan?

De oplossing van de vorige keer was: onderdelen van een pomp of gierpomp. Wie min of meer in die richting zat heeft meegedaan aan de loting. Winnaar is Willem Immink, Glinthaar.

Hij krijgt de taart binnenkort thuis bezorgd.

Dit keer een wat kleiner voorwerp. Ongeveer 15 cm lang.

Wie herkent het voorwerp en waar werd het voor gebruikt?

Oplossing doorgeven of bellen of mailen naar één van de bestuursleden of lemelsarfgoed@hetnet.nl

Dick Vos Tel.: 331729

Wat is de mode?

Deze keer wil ik het hebben over bruidskleding.

In 1945 werd de vrouwenvereniging van Lemele opgericht. Dit jaar bestaat ze dus 60 jaar (in een volgend nummer wil ik hier aandacht aan besteden). In februari houdt de vereniging altijd haar jaarvergadering en omdat het dit jaar een bijzondere jaargang was, wilden ze iets bijzonders gaan doen op deze avond. Besloten werd om eens een mode-show te houden van bruidskleding die gedragen werd door de eigen leden of familieleden. Ook bruidskleding is aan mode onderhevig en dus is het een goede gelegenheid om hieraan in dit stukje aandacht te schenken. Trouwde men in het begin van de twintigste eeuw nog in jak en rok met al dan niet versierde trouwmuts, in de dertiger jaren kwam hierin verandering. Men ging in een zwarte jurk met hoedje naar het stadhuis. Deze jurk werd zowel lang als kort (dwz. halverwege onder de knie) gedragen. Na het huwelijk werd een lange jurk korter ge-

maakt, zodat hij dienst kon doen als feest- en/of rouwkleding. Toen men na de oorlog over meer goederen en geld begon te beschikken werd de jurk een echte lange trouwjurk met veel kant, die men alleen droeg tijdens de huwelijksdag. De kanten jurk kwam in de mode. Ook de kleur veranderde. De onderjurken werden grijs of blauw en de kanten stof werd veel dunner. Ook droegen sommigen een slui-

Vlnr Anita Dijk met de trouwjurk van haar (aangetrouwde) oma. Sept. 1941

Henriet Heuver met de trouwjurk van haar (aangetrouwde) oma. Nov 1949

Brinda Mijnheer met de trouwjurk van Hendrikje Voortman. Maart 1948

Marian Fokkert in de trouwjurk van haar moeder, gedragen in maart 1969

er. Daarna kwam de witte kanten jurk. Na 1960 trouwden de meesten in een witte of crèmekleurige crêpezijden jurk met een sleep en een sluier. Sommigen gaven de voorkeur aan een wijde rok, anderen kozen een rechte rok. Ook een trouwjurk met een wijd uitstaande rok met een petticoat tot net onder de knie was te zien. Na midden 60 waren er vooral in de grote steden bruidsparen die in hun gewone kloffie een 'boterbriefje' haalden. De flowerpower had toegeslagen. Begin jaren 70 kregen de trouwjurken weer kleur. Er waren witte jurken met een aangeknippte sleep met een gekleurde rand met bloemetjes in rood, oranje, lila, bruin, groen e.d., maar ook jurken die helemaal in deze kleuren waren. Ook de combinatie van wit en bruin werd gebruikt. Er werden grote hoeden bij gedragen. In de

jaren 80 kwam de romantische tulen trouwjurk in de mode: wijde rok, laag decolleté en sleep. Een klein hoedje, bloemetjes in het haar of een diadeem maakte het bruidstoilet compleet. Mede door toedoen van koninklijke huwelijken werden de trouwjurken steeds weelderiger. De bruiden hebben tegenwoordig een ruime keuze in stoffen, modellen en kleuren, maar de witte of crème trouwjurk blijkt populair.

Wie heeft er nog foto's van drie generaties in trouwjurk binnen dezelfde familie? Dus grootmoeder, moeder, dochter.

Bel naar Bertha Manenschijn, tel.: 331363.

Bertha Manenschijn

Erve Olthuis

Aan de Lemelerweg ligt ietwat verscholen aan het eind van een korte laan een prachtige oude boerderij, bewoond door Gait en Marie Olthuis. De boerderij heeft veel weg van een museum! Het achterschoer en de schuren om het huis verklappen dat de boerderij van binnen ook nog veel ruimtes in de oude staat moeten hebben. De deel is erg bijzonder. Hij loopt wel 60 centimeter af! Makkelijk voor het vegen en uitschrobben. De stalrepels en de slieten op de hooizolder geven nog aan waar de deel voor gebruikt werd. Ook de paardenstal is nog te zien. Vroeger kwam je van de “delle op ’n heerd”. In 1924 is een voordeur gemaakt en daarachter is nu de gang. Het voorgedeelte van de boerderij heeft nog een zomerverblijf. Hierin was een oven waarin Gait’s moeder zelf de broden voor de hele week bakte.

Heel bijzonder is in de boerderij het “karnpad”. In een vrij grote ruimte stond een paardenmolen die door het paard in beweging werd gebracht om te karnen. De ronding op de vloer is nog te zien. In dezelfde ruimte stond ook een grote “kokkepot” waarin aardappels gekookt werden voor varkens. De woonkamer had vroeger drie bedsteden, waarvan er nu nog één in gebruik is als kast. Tevens was er nog een kamer op de

De boerderij van Olthuis van voor 1896.. De potstal is gebouwd in 1896, met stenen en gebinten van de boerderij van de familie Schurink

deel met een bedstee voor de knecht.

Ook heel bijzonder zijn de twee putten die de boerderij had. Eén van de putten was een binnenput. Het water wat deze put gaf, was echter niet al te zuiver. De buitenput stond meestal droog.

In 1896 is de potstal gebouwd. In deze stal zou nog een balk zitten van 1694. Ook in de schuur van Gait zouden nog balken zitten van de oude kerk!

De eerste bewoners.

Omstreeks 1700 werd de boerderij bewoond door de familie Simons (oorspronkelijk afkomstig uit Elen en Rhaan).

Deze laatste verkocht de boerderij aan Hendrik Jan Immink. Hendrik Jan, getrouwd met vrouw Rutgers, was voor die tijd een grote boer met 20 bunder grond. Hij was ook verzekeringsagent bij Delta Loyd. Dus in die tijd had men ook al bijbaantjes! Hendrik Jan en zijn vrouw kregen één dochter, Dina geheten. Dina trouwde met Gait Bartels uit Den Ham en deze Gait trouwde erbij in en nam het boerenwerk over. In het woongedeelte is toen een kamer bijgebouwd aan de zijkant (wegkant). Gait en Dina kregen drie kinderen, genaamd:

Dina, Willem en Hendrik Jan. Dina heeft nog lang in Lemele gewoond aan de Dennenhoekweg.

De bijnaam “Siems”, die de familie Bartels kreeg, komt waarschijnlijk van de eerste bewoners van de boerderij.

Hendrik Jan Immink en zijn schoonzoon Gait Bartels hadden ook knechten, o.a. Hendrik Espeldoorn, Hendrik Voortman en Grooters. Onder de rietdeken op de deel zat nog een boeiplank waarop de twee eerstgenoemde knechten een tekst hadden geschreven:

“Hendrik Espeldoorn en Hendrik Voortman

Gerrit (Gait) Willemssen

*Egberdina Klazina
(Dina) Willems*

inspecteurs van jonge meiden”.
 Het was in keurig handschrift geschreven met potlood. Helaas heeft Gait Olthuis het later overgeschilderd.

De familie Olthuis.

In Eerde – op huize Kraayeveld – woonde Gait Willemsen, getrouwd met Dina Willems. Gait en Dina hadden een zoon genaamd Berend Jan en een dochter Janna (geb. 19-3-1889). Deze laatste trouwde op 9 mei 1919 met Willem Olthuis. Willem (geb. 19-5-1896) was oorspronkelijk afkomstig uit Giethmen. Janna en Willem kregen een zoon en zij gaven hem ook de naam Gerrit (nu bekender als Gait Ol-

thuis). Gait is dus geboren in Eerde in 1921 en vernoemd naar opa Gait Willemsen. Op zekere dag in augustus 1920 – Berend Jan en Willem waren op het land aan het werk in het graan – kwam moeder Janna hen van het land halen. Zij had gehoord dat er in Lemele een boerderij te koop was. Berend Jan en Willem gingen naar Lemele en na kort bieden werd de koop gesloten: voor fl.12.600,- werd de boerderij gekocht. Berend Jan kreeg de boerderij op naam. Willem Olthuis verhuurde zich

DECLARATIE VAN SALARIS EN VERSCHOTTEN
 VAN
 A. G. BLOEM, Notaris te Ommen,

1001 *den heer B. J. Willemsen*
Berend

1921			
Jul 21	Woonwinst op de aan- koop van onroerend goed Berend van de J. Lommekeas:		
	6% de koop. e. om. van 12.300		738.-
	Reguliere rente		330.75
	1/2% de wett. om. van kamershuur		
	en afslag op huur 1/9449		47.24
	1/10% onroerend. 1/9449		47.24
	10% loopprijd 1/2521		251.10
			1414.34

Willemsen

4/10
1921

Rekening van de notaris voor de koop

Nog een prachtige foto van Janna bij de put, melkbussen wassen.

eerst als boerenknecht (o.a. bij Warmelink in Giethmen en later in Varsen).

Op 22 februari 1922 verhuisden Willem en Janna met baby Gait naar Lemele. De toen 19jarige Berend Jan

(vrijgezelle broer van Janna, geboren in 1900) ging mee.

Ook opa en oma – Dina Willems en Gait Willemsen – gingen mee naar Lemele.

Drie generaties kwamen dus in 1922 op de boerderij.

Dina overleed in 1923 en Gait in 1925. Ze zijn niet in Lemele begraven.

Bij de koop van de boerderij werd 12 bunder grond overgenomen van boer Bartels. Hier van was 4 bunder bouwland en 8 bunder grasland, o.a. in 't Grefel, het Vlier en de Koeweide

achter het oude kerkhof. Berend Jan boerde en Willem hielp hem erbij. Willem was echter zeer handig en al gauw nam hij het timmermansberoep op. Hij werkte bij Jan Hendrik Ekkelkamp, Egbert Leesemaker en Seine en Jan Seigers. Hij was erg bedreven in het bouwen van hooibergen.

De huidige bewoners.

Zoon Gait (geboren op 8 september 1921) trouwde op 19 maart 1947 met Maria Janna (roepnaam Marie) van der Klippe. Marie (geboren op 21 januari 1922) kwam uit Dalmsholte en woonde aan de Vilstersedijk.

Moeder Janna overleed in 1959 en vader Willem in 1971.

Gait nam de boerderij over en had een dagtaak met 17 koeien, 4 moten (zeugen) en wat legkippen. Bij het werk kreeg hij hulp van een paar paarden. Later kwam daarvoor een "bels". Omstreeks 1960 kwam de eerste trekker, een Deutz, 12 PK en met een slinger aan te slingeren. Berend Jan kocht hem, maar Gait bereed hem. Berend Jan

Vlnr: Willem Olthuis, Berend Jan Willemsen met de hond, , Janna Olthuis-Willemsen en Gait Olthuis

nam meestal plaats op de balk voorop de trekker. Soms diende hij als tegengewicht bij het ophalen van persvoer.

In de oorlog werd de boerderij bezocht door Duitsers, die hun paarden wilden stallen. Ze kwamen uit het noorden en moesten naar het zuiden. Gait weet nog dat de dienstdoende officier het vertikte om in het hooi te slapen. Meestal kwamen ze binnen om zich te warmen bij de haard. Gait verbouwde zelf tabak en hij droogde het in de schuur. De Duitsers kregen daar lucht van en rookten ervan mee. Gait weet ook nog dat een van de Duitsers kapper van beroep was en dat hij Berend Jan en Gait keurig knipte. Dat was dan ook het enige wat het opleverde! In de aardappelkelder werd naast rogge ook de radio bewaard.

In 1984 stopten Gait en Marie met het melken. De 25 koeien werden verkocht en daarvoor in de plaats kwamen 25 pinken.

In 1989 overleed Berend Jan en bleven Gait en Marie als enige bewoners over.

In 1996 stopten ze helemaal met het boerenwerk. Nu ligt er nog 4 bunder om de boerderij.

Op en rondom de boerderij was het soms een drukte van jewelste. Knieperties en oliebolle bakken voor de zang is jarenlang gebeurd op de boerderij. Ook werden de ruimtes vaak gebruikt bij het bouwen van een versierde wagen voor het Lemels feest.

Gait weet nog dat eens een helikopter gemaakt werd met propellers van takken, die hij uit het bos had gehaald. Of het nog een prijs opgeleverd heeft, weet Gait niet meer.

De trekker heeft plaats gemaakt voor een 40 km auto, een Tantra. Mobiel blijven Gait en Marie dus nog steeds. De krant lezen, een lekker bakkie koffie drinken bij de burens en genieten van de oude dag, zijn nu de belangrijkste bezigheden.

In de woonkamer aan de muur hangt een bord met de tekst:

“Een vroolijke gast is niemand tot last”.

Het slaat zeker op Gait en Marie, hoe zij nog vol in het leven staan en open en spontaan hun levensverhaal aan ons als gasten, verteld hebben.

Seine Seigers / Adri Pouw

Maria Janna (Marie) van der Klippe

Van wie bin ie d'r iene?

Dit keer gaat het over de families Willemsen, Willems en Olthuis, de voorouders van Gait Olthuis en de familie van der Klippe, de voorouders van Marie Olthuis-van der Klippe.

De familie Willemsen:

1. Jan Gerard Willem Willemsen, geb. ±1805 te Arnhem
zoon van Geertruida Willemsen
trouwt op 16-5-1839 te Ambt Ommen met
2. Geesje Plaggenmars, geb. ±1816 te Den Ham, melkmeid
dochter van Gerrit Plaggenmars en Berendina Hekman
Zij krijgen tenminste één zoon: Gerrit

3. Gerrit Willemsen, geb. ±1842 te Den Ham, dienstknecht,
overl. 1925 te Ommen, zoon van 1.
trouwt op 10-7-1879 met

4. Egberdina Klazina Willems, geb. ±1860 te Ambt Ommen
dochter van Berend Willems, en Hendrika Nijmeijer

Zij krijgen tenmiste de volgende kinderen:

Berend Jan geb. 12 april 1880 AmbtOmmen, overl.10-2-1881

Hendrika geb. 16 juli 1881 Ambt Ommen

trouwt op 4-9-1908 met Hendrik Jan Jansen

Geesje geb. 4-12-1884 Ambt Ommen

trouwt op 22-5-1914 met Roelof Volkerink

Berendina geb. 22-10-1887 Ambt Ommen, overl 25-1-1890

Janna geb 19-3-1889 Ambt Ommen overl. 11-10-1959

trouwt op 9-5-1919 met Willem Olthuis (zie 13)

Berendina geb. 12-10-1892 Ambt Ommen

trouwt op 26-4-1912 met Jan Hendrik Nokkert

Hendrikje geb. 9-10-1895 Ambt Ommen

trouwt op 18-5-1917 met Gerrit Jan Timmerman

Gerridina geb. 1-3-1899 Ambt Ommen, overl. 29-9-1919

Berend Jan geb. 9-6-1900 Ambt Ommen, overl. 2-5-1989 te

De familie Willems:

5. Berend Willems geb. ±1809 Ommen, landbouwer, overl. 1880
zoon van Jan Willems en Dina Berends
trouwt op 1-11-1854 te Ambt Ommen met
6. Hendrika Nijmeijer geb. ±1824 H'doorn, dienstmeid, overl. 1892
dochter van Gerrit Jan Nijmeijer en Berendina Loen
Zij krijgen tenminste één dochter: Egberdina Klazina (zie 4)

De familie Olthuis:

7. Berend Olthuis geb ±1784 Zeese landbouwer, overl. 1844
zoon van Wolter Olthuis en Jennigje Berends
trouwt op 16-11-1816 te Ommen met
8. Hendrika ArendsOotmink geb. ±1795 Dalfsen, dienstmeid
dochter van Arend Hendriks Ootmink en Geertje Egberts
Zij krijgen tenminste één zoon: Willem(zie 9)
9. Willem Olthuis geb. ±1821 Ambt Ommen, overl.1882
trouwt op 2-9-1865 te Ambt Ommen met
10. Hendrika aan het Rot geb. ±1832 Ambt Ommen, overl. 1871
dochter van Lubbert aan het Rot en Berendina Willems
Zij krijgen tenminste 2 kinderen, Hendrika en Berend Jan:
Hendrika geb. ±1862 (gewettigd bij het huwelijk)
trouwt op 14-4-1892 te Den Ham met Hendrik Jan Remmink
11. Berend Olthuis geb. ±1867 Ambt Ommen, dienstknecht
trouwt op 18-4-1895 te Ambt Ommen met
12. Geertje Volkerink geb. ±1868 Ambt Ommen, overl 1932
dochter van Roelof Volkerink en Aaltje Wunnink
Zij krijgen tenminste één zoon: Willem
13. Willem Olthuis geb. 19-5-1896 Ambt Ommen overl. 7-8-1971
trouwt op 9-5-1919 te Ommen met Janna Willemsen
Willem en Janna krijgen één zoon: Gerrit.
14. Gerrit (Gait) Olthuis geb. 8-9-1921 Ommen, landbouwer
trouwt op 19-3-1947 te Ommen met
15. Maria Janna van der Klippe geb 21-1-1922 Ommen

De familie van der Klippe:

16. Gerrit Jan van der Klippe geb. ±1830 Wijhe, overl. 1903
zoon van Derk Assies van der Klippe en Hendrikje Peters
trouwt op 7-4-1858 te Wijhe met
17. Fredrika Palm geb ±1831 Wijhe, overl. 1871 Heino
Zij krijgen tenminste de volgende kinderen:
Hendrikje geb ±1860 Dalfsen overl. 1891
trouwt op 25-1-1882 met Jan Hendrik Baarslag uit Dalfsen
Johanna geb. ±1860 Heino overl. 1890
trouwt op 2-7-1887 met Willem van Dam uit Heino
Derk geb. ±1861 Wijhe landbouwer (zie 18)
Willemina geb ±1864 Heino
trouwt op 24-4-1890 met Willem van Dam uit Heino
Hermina geb. ±1864 Heino overl. 1910
trouwt op 28-4-1892 met Adolf Loseman uit Raalte
18. Derk van der Klippe geb. ±1861 Wijhe, overl. 1927
trouwt op 27-8-1891 te Heino met
19. Machteld Dijk geb. ±1863 Wijhe, overl. 1894 Zwolle
dochter van Willem Dijk en Gerritje Dorgelo
Zij krijgen tenminste één zoon: Gerrit Willem
- 20 Gerrit Willem van der Klippe geb. ±1897 Heino, landbouwer
trouwt op 15-5-1919 te Heino met
21. Alberta Janna Horsman geb. ± 1900 Dalfsen
dochter van Marie Jannes Horsman en Hendrikje Pekkeriet
Zij krijgen tenminste één dochter: Maria Janna (zie 15)

Dick Vos

Fietsn leern

Deur Annie Slots

Edwin wol zo graag et fietsn leern, al was e ok net dree.

Op 'n fietse met ziedwielties veul det vast wel mee.

Eers gunk et wat wiebeleg doch zo toeverdan

Kreeg e de smaak te pak'n en bärre wille der an.

De eerste tied op 't ärf um de boerderieje hen.

Zo stöaregies an gunk e wieder d'omgeving verkennen.

Noe was dat bloodlink; niet kät's buutn gevoar.

Al was die härde weg wel bässens maklijk fiets niet woar?

Toch staeken zien oalders doar rap eam een stökkie veur.

Dan mar op buurman's doodlopende weggie der van deur.

Hier kon niks gebeurn, hé kreeg ech schik op zien fietsie.

't Geunk mangs kot langs de moddersloot; 't schealn mar ietsie.

Doar fietsn Edwin op det weggie vaeke hen en weer.

Met een glundrend gezichie vuuln e zich een hele meneer.
Zo toeverdan vund e zich veur die wielties echter te groot.

Vae en moe zeadn: “Dan is’t better dew die dinge der of doot”.

En hé fietsn met et grootste gemak zo oaver ‘t weggie vot.

Zelfs de bochte, een fluitie van ‘n cent nümpe vlot.

Hé gunk as een vol leerde motorcoureur

Met een rotgang die schärpe bochte deur.

Ok de leste honderd meter zöt e gien gevoar,

Al stund de sloot mangs vol water; gien bezwoar.

Mar op buurman’s ärf an ekomm’n, wat mos e noe toch doon?

Hé dörm niet bot te dreien; was e nog niet an toe gewoon.

Bie huus stapn e op en of bie een dikke steen; die zag e niet.

O, dan grip buurvrouw mie wel, die is rap op zuk gebied

Buurvrouw was net te laate, zag em teeng de vlakke goan.

Helleg kwaamp e oavereane en bruln: “Häd doar dan ok astoan!”

Colofon:

Bestuur Stichting 't Lemels Arfgoed

M. Wilts, Korteveldsweg 2, 8148 RE Lemele voorzitter

A. Pouw, Glintweg 1, 8148 RM Lemele secretaris

D. Vos, Huusminkstg 1, 8148 PR Lemele penningmeester

Mevr. B. Manenschijn, Maanweg 2, 8148 RV Lemele lid

B. Duerink, Lemelerweg 41, 8148 PB Lemele lid

Bankrelatie: Rabobank Ommen - Rek.nr. 34.89.36.877

Kontaktpersonen werkgroepen:

Geschiedenis van winkels en bedrijven:

Bert Duerink, tel.: 331216

Boerderij, straat- en veldnamen onderzoek

Adri Pouw, tel.: 331455

Samenhang families/voorouderonderzoek

Dick Vos, tel.: 331729

Klederdracht:

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

Oude ambachten en werktuigen:

Gerrit Jan Hallink, tel.: 331774

E-mailadres: lemelsarfgoed@freeler.nl

Website in ontwikkeling ivm overname Freeler

Vormgeving en eindredactie: Dick Vos

Het tijdschrift "t Lemels Arfgoed" verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement (donateur) wordt geacht aan het begin van het jaar te zijn ingegaan en kost voor inwoners van Lemele minimaal € 5,- en voor belangstellenden buiten Lemele minimaal € 7,50 in verband met portokosten.

Bij betaling door overschrijving bij "Mededelingen" adres en woonplaats vermelden omdat op de rekeningafschriften alleen de naam wordt vermeld. Voor machtigingen kunt u contact opnemen met de penningmeester.

Overname van artikelen alleen na toestemming van de auteur.